

Peter Grimes in de Munt
en Billy Budd in de Vlaamse Opera

De bescheiden moderniteit van Benjamin Britten

Regisseur Willy Decker legt in de opera's van Britten
onvermoede theatrale kwaliteiten bloot. Door zijn voorstellingen
word je opnieuw nieuwsgierig naar werk dat je al vrij goed
meende te kennen, vindt Gunther Sergooris.

Als twee operagezelschappen die zich op een steenworp van elkaar bevinden, in hetzelfde seizoen twee werken van dezelfde componist in de encensering van dezelfde regisseur programmeren, is het voor de hand liggend een zure opmerking over het ontbreken van enige coördinatie in het beleid van de heren directeurs te debiteren. Dat Willy Decker zowel in de Munt als in de Vlaamse Opera in het seizoen 1993-1994 een werk van Benjamin Britten mocht op de planken brengen, leek op het eerste gezicht van het goede te veel. Als het naderhand echter blijkt mee te vallen, kunnen we het met een gerust geweten hebben over het 'gelukkige toeval'. In dit geval leidde het tot een boeiende confrontatie met strategieën om de thematiek van Britten's werk te vertalen naar een hedendaags publiek toe.

Ter situering van Decker in het operagebeuren hier te lande: in het eerste seizoen 1981-1982 van de Mortier-directie studeerde Willy Decker als assistent van Hans Neugebauer diens regie in van de ook volgens Munt-maatstaven legendarisch geworden *Wozzeck* in de decors van Achim Freyer. Deze produktie wordt in maart 1995 in de Munt hernomen. Hans Neugebauer tekende vorig seizoen verantwoordelijk voor regie en decor van de jongste *Lohengrin*-produktie in de Vlaamse Opera; wat zijn aandeel betreft zal vooral het golvende en daardoor nagenoeg onbegaanbare speelveld in herinnering blijven. Gelukkig was er de directie van

Silvio Varviso en de stem van Gösta Winbergh die een en ander verteerbaar maakten. Achim Freyer zullen we in oktober in Brussel nu ook als regisseur aan het werk zien in de nieuwe produktie van *Tristan und Isolde*. Wordt deze produktie een 'Wiedergutmachung' na Deflo's en Frigerio's pompeuze miskleun in 1985?

In april 1984 zorgde Willy Decker, ook in de Munt, voor de realisatie van *Le Nozze di Figaro*. Decor en kostuums waren opnieuw van Achim Freyer, maar het oorspronkelijk concept stamde van Christoph von Dohnanyi, uit de tijd dat hij nog directeur van de opera van Frankfurt was. Ook hier fungeerde Decker min of meer als 'invaller'. Ergens is dat tekenend voor de bescheidenheid van de man die geen blitz-carrière maakte, maar slechts langzamerhand de aandacht op zich vestigde. De tijd van de grote doorbraak lijkt nu gekomen. In Oper 1993 werd zijn Keulse produktie van *Billy Budd*, die door de Vlaamse Opera overgenomen werd, door verscheidene critici als beste produktie van het jaar bestempeld. Zijn *Eugen Onegin* in Keulen werd in november '93 door Opernwelt als de beste regie van de maand bestempeld. En in 1994 was hij aan het werk in Amsterdam (*Wozzeck*) en in Brussel (*Peter Grimes*). Grote projecten staan voor de toekomst op stapel: Zimmermans *Soldaten* in Dresden en de *Ring des Nibelungen* in Leipzig. Een nadeel van deze drukke internationale activiteit werd al in Antwerpen merkbaar. De regisseur heeft de leiding van *Billy Budd*

overgelaten aan Sabine Hartmannshenn, een assistente. Dit is een ondeugd die in het operamilieu schering en inslag is en moeilijk te rijmen valt met serieuze artistieke bekommernissen. Ze heeft alles van doen met regisseurs die voor hun tijdsbesteding vooral economische maatstaven aanleggen. Het moet gezegd dat in Antwerpen de instudering blijkbaar met de nodige zorg verlopen is: het eindresultaat was behoorlijk.

Een miskend componist?

Dat Decker zich met twee opera's van Britten aan het Belgische publiek voorstelt, kan nauwelijks toeval genoemd worden. Er lijkt inderdaad sprake van een soort Britten-renaissance. Dat is ook het geval op de platenmarkt. Het is wel een feit dat bijna het volledige werk van Benjamin Britten, vaak onder zijn leiding, op Decca beschikbaar is. Dat is natuurlijk voor een hedendaags componist een ongekende luxe. Het bewijst de 'populariteit' van Britten, hoewel hij nooit een onomstreden componist geweest is. Vanuit progressieve hoek werd hem zijn al te gemakkelijke muzikale taal verweten. Hij heeft zich inderdaad altijd ver van atonaliteit, dodecafonie en serialisme verwijderd gehouden, hoewel hij bij Alban Berg gestudeerd had. Na zijn dood in 1976 werden zijn meest bekende werken nog wel opgevoerd, maar het leek of er eigenlijk nog weinig aan kon worden toegevoegd. Ze doken op in het repertoire, waar ze een haast onopgemerkt bestaan leidden: te braaf, te beschaafd, te beheerst voor deze chaotische tijd. Dit vermeende gebrek aan explosiviteit werd vaak met het eufemisme 'Engels' toegedekt. Nu doet zich het merkwaardige fenomeen voor dat in korte tijd drie nieuwe opnames van opera's van Benjamin Britten verschenen zijn: *Gloriana* onder Charles Mackerras, *A Midsummer Night's Dream* onder Richard Hickox en *Peter Grimes* o.l.v. Bernard Haitink met een fenomenale Anthony Rolfe Johnson in de hoofdrol.

Het heeft er alle schijn van dat een gelijkaardig herwaardering zich ook in het theater voordoet. In elk geval legt Decker bij Britten onvermoede theatrale kwaliteiten bloot. De essentiële stap die hij daartoe zet, is het achterwege laten van elke realistische anekdotiek. De libretti van zowel *Peter Grimes* als *Billy Budd* zijn in wezen vrij traditionele verhalen, waarin de uitwijding in de rich-